

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze bakalářské práce

**Pobyt cizinců na území České republiky v právní
teorii a praxi**

Magdalena Dubaniewicz

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Bakalářská práce s názvem „Pobyt cizinců na území České republiky v právní teorii a praxi“ posuzuje zákonnou úpravu pobytu cizinců na našem území a přibližuje druhy pobytů. K jednotlivým pobytům jsou přiloženy ukázky dokladů vydávané k těmto povolením. Obsahem je zhodnocení podmínek studia a předpoklady pro získání povolení k zaměstnání. Problematika studia a zaměstnávání cizinců je doplněna o statistické údaje.

Závěrečná práce mapuje nelegální pobyt cizinců a následně zjišťuje důsledky a příčiny tohoto dění. Odhaluje korupční jednání, stávající se v praxi.

Práce zpřehledňuje problematiku udělování českého státního občanství a popisuje postupy správních orgánů zabývajících se tímto odvětvím. Obsahem je pohled na přístup a informovanost úředníků.

V závěru je popsán praktický příklad problému týkající se udělení povolení k pobytu a rozbor k tomuto konkrétnímu vzoru. Praktický příklad poukazuje na problematiku účelových sňatků. Výstupem je návrh na zlepšení.

Klíčová slova

Legislativa České republiky, cizinec, dluhy pobytů cizinců, doklady cizinců, státní občanství, studium cizinců, zaměstnanost cizinců, odbor azylové a migrační politiky, oddělení státního občanství a matrik

Úvod

Stále častěji se setkáváme s diskuzí spojené s migrací, přistěhovalectvím, nekontrolovatelným pohybem osob a všeobecně otázkou cizinců.

Od roku 1989 je česká migrační politika stále ještě v procesu formování a ladění. V devadesátých letech, po otevření hranic český stát vůbec nekontroloval pohyb osob a nijak jej nereguloval. Tyto nedostatky se odráží i v dnešní době, některé případy se můžou projevit ještě dnes a dnešní právní legislativa si s nimi neví rady. Rok 2000 přinesl zpřísnění imigrace. Česká republika se tak snažila přizpůsobit požadavkům na vstup do Evropské Unie. V tomto roce byla přijata novela zákona o pobytu cizinců, která omezovala především pobyt osob ze třetích zemí. Hlavní změna přišla se vstupem České republiky do Evropské unie. Cizinci byli poté kategorizováni jako občané EU a občané třetích zemí, pro kategorie platily odlišné podmínky. Také začlenění ČR do Schengenského prostoru a otevření státních hranic souvisí s problematikou cizinců. Otevření přináší zvýšení nedokumentovaných osob na našem území.

Migrace je upravována několika zákony, jak českými, tak evropskými. Základ můžeme najít již v právu ústavním. Legislativa je velmi složitá a je obtížné se v ní orientovat. To přináší mnoho problémů pro stát i pro cizince. V jednom roce proběhne přibližně třicet změn, dodatků, v zákoně o pobytu cizinců. Každá taková změna nepřináší zlepšení, ale komplikaci, kdy se úředníci musí přizpůsobit nové úpravě. Tyto změny působí chaos v praxi. Čím složitější systém, tím větší zmatek.

Spletitost napomáhá ukrýt korupční fungování úřadů zabývajících se touto problematikou. Můžeme uvést příklad, kdy úředníci poskytnou za úplatek výsledky testů z českého jazyka pro získání trvalého pobytu.

Migrace sebou nese spoustu nesnází jak pro stát, tak pro cizince. Stát řeší nelegální zaměstnávání, nelegální migraci, vždy ale trestá cizince, nezaměří se na proces podávání žádostí, přitom již tam dochází k nelegálnímu jednání. Aktuálním problémem je zdravotní pojištění cizinců. Z druhé strany cizinci mají trápení s úřady, s neinformovaností a postojem hostitelské země.

Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je zpřehlednit a posoudit zákonnou úpravu týkající se pobytu cizinců na našem území a identifikovat druhy možných pobytů. Předložená práce dále vyjmenovává a poukazuje doklady vydávané k těmto udělovaným pobytům a mapuje postup státních orgánů při procesu udělování povolení k pobytu cizincům.

Dílčím cílem práce je zhodnocení podmínek studia cizinců v České republice a jejich zaměstnávání.

Výstupem práce je zpřehlednění postupů a podmínek pro udělování státního občanství ČR cizincům.

Metodika práce

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí.

Při zpracování teoretické části bakalářské práce je čerpáno především z legislativy České republiky a legislativy Evropské Unie, ze které česká legislativa vychází. Dále je tato část vypracována na základě odborné literatury a internetových webů úřadů zabývajících se touto problematikou - internetová stránka policie ČR, Ministerstva vnitra. V průběhu psaní práce jsem sledovala statistické údaje o pobytu cizinců a o nabývání českého státního občanství na stránkách českého statistického úřadu.

V praktické části práce jsem čerpala z vlastních zkušeností, které jsem nabyla při získání českého občanství udělením. Ke sběru dat jsem použila vlastních konzultací s cizinci studujícími na české vysoké škole a také s rodinou cizinců žijící v Praze.

Závěr

Hlavním výstupem této práce je posouzení problémů týkajících se migrace a pobytu cizinců nejen z pohledu státu, ale také z pohledu cizinců.

S migrací se potýká nejen Česká republika a Evropská Unie, migrace je světovým problémem.

V České republice považujeme za největší problém nelegální pobyty a také nelegální zaměstnávání cizinců. Tyto dva pojmy spolu úzce souvisí. Češi mají pocit, že jim cizinci berou práci a snižují tak standart. Přitom v případě cizinců dochází k vykořisťování a nedodržování zákonem stanovených podmínek pro zaměstnávání. U zaměstnaných cizinců by se mělo kontrolovat nejen povolení k zaměstnání, ale také dodržování určitých podmínek ze strany zaměstnavatele. Tím by stát zamezil, aby zaměstnanci vykořisťovali tuto „levnou pracovní sílu“ a tato pracovní místa by se stala atraktivní pro české občany.

Velký počet studujících cizinců se nelíbí nejen českým studentům, ale také politikům. Stát platí za studující cizince ročně více než dvacet miliard korun. Studenti se však nesnaží o integraci a překonání jazykové bariéry, proto i po získání vysokoškolského titulu je minimum zahraničních studentů uplatněno na českém pracovním trhu. Poslankyně za hnutí ANO usiluje o zpoplatnění studia pro cizince. S tím bych souhlasila, jen pro cizince, kteří mají studijní průměr horší než 1,8. V případě studentů, kteří se snaží začlenit, naučit se český jazyk a najít zde nový domov by se jednalo o diskriminaci a mělo by jim být umožněno studium v České republice zadarmo. Na vysokých školách by se pak uvolnila místa pro české studenty.

Agenda udělování povolení k pobytu přešla v roce 2011 od cizinecké policie na úřad Ministerstva vnitra. Složitou agendu tedy začaly spravovat úřednice, které problematice nerozuměly, a vznikal chaos. Ani po třech letech některé úřednice nejsou schopné poradit a vysvětlit cizinci náležitosti či postup procesu. Velkým problémem je i neochota a nevhodné chování ze strany úřednic. Úřednice by se měly řídit etickým kodexem úředníků a zaměstnanců veřejné správy. Po přechodu agendy se přestaly dodržovat zákonné lhůty s odkazem na velký počet žádostí. Od roku 2008 je počet žádostí převážně stejný. Cizinecká

policie lhůty dodržovala. Aby agenda fungovala, musí ji vykonávat zaměstnanci vzdělaní, kteří znají složitou právní úpravu týkající se cizinců. Nejdůležitější jsou však zkušenosti, které zaměstnanci cizinecké policie měli, a proto agenda fungovala efektivněji.

Stát přistupuje ke všem příchozím cizincům stejně. Většina cizinců není a nebude přínosem pro náš stát. Nemají zájem se přizpůsobit a začlenit se. Cizincům, kteří se chtějí integrovat, naučit se jazyk, studovat, pracovat a zakládat zde rodiny by měla být poskytnuta pomoc ve formě integračních programů. Tito cizinci mohou kladně ovlivnit populaci ČR zvýšením porodnosti a zamezením tak stárnutí populace. Cizinci opouští svou zem za vidinou lepšího života, a pokud se budou dodržovat české zákony a budou se provádět kontroly zaměstnávání cizinců, mohou se tito cizinci plně začlenit. Začlenění je složitým procesem. Minimum cizinců se chce plně integrovat do majoritní společnosti a občané České republiky nejsou ochotni cizince přijmout. Více by se tedy měla prosazovat integrační politika ČR, aby byla veřejnost více informovaná o otázkách migrace a potlačovala se intolerance a diskriminace.

Seznam vybraných použitých zdrojů

- ŠTEFKO, Martin, KODLINSKÁ, Kristina.** *Analýzy sociálních práv cizinců z hlediska unijního i českého práva.* Vyd. 1. V Praze, Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-464-3.
- MOULISOVÁ, Marcela, PhDr. Ph.D.,** *Kriminalita etnických menšin a cizinců.* Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-335-2.
- TRBOLA, Robert a Miroslava RÁKOCZYOVÁ.** *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR.* 1. vyd. Editor Robert Trbola, Miroslava Rákoczyová. Brno: Barrister, 2011, 181 s. ISBN 978-808-7474-198.
- HRADECNÁ, Pavla, Marie JELÍNKOVÁ a Pavel ČIŽINSKÝ.** *Řešení otázek neoprávněného pobytu cizinců: situace v ČR a ve vybraných evropských zemích.* Praha: Linde Praha, 2011, 267 p. ISBN 978-807-2018-697.
- KING, Russell.** *Atlas lidské migrace.* 1. vyd. Překlad Richard Olehla. Praha: Mladá fronta, 2008, 192 s. ISBN 978-802-0417-060
- BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ.** *Etnické komunity v české společnosti.* Vyd. 1. Praha: Ermat, 2006. ISBN 80-903-0867-8
- BROUČEK, Stanislav a Tomáš GRULICH.** *Migrace a česká společnost: výběr textů a diskuse z konference k aktuálním problémům migrací.* Vyd. 1. Praha: Etnologický ústav AV ČR ve spolupráci se Senátem PČR, 2012. ISBN 978-808-7112-618.
- Zákon č. 326/1999 Sb.,** o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů
- Zákon č. 500/2004 Sb.,** Správní řád
- Zákon č. 186/2013 Sb.,** o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)
- Zákon č. 435/2004 Sb.,** o zaměstnanosti
- Zákon č. 221/2003 Sb.,** o dočasné ochraně cizinců.
- Zákon č. 128/2000 Sb.,** o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 129/2000 Sb.,** o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 131/2000 Sb.,** o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 1/1993 Sb.,** ze dne 16. prosince 1992, Ústava České republiky
- Nález ústavního soudu České republiky č. 207/1994 Sb.,** ze dne 13. září 1994 čl. II.
- Zákon č. 262/2006 Sb.,** zákoník práce
- Zákon č. 310/1999 Sb.,** o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky.
- Zákon č. 325/1999 Sb.,** zákon o azyl
- Zákon č. 48/1997 Sb.,** o veřejném zdravotním pojištění a o změně některých souvisejících zákonů
- Vyhláška MŠMT č. 137/1993 Sb.,** ze dne 23. dubna 1993, kterou se stanoví kritéria pro prokazování znalosti českého jazyka žadatelů o udělení státního občanství České republiky
- Rozhodnutí Rady a Komise 94/1/ES,** ESUO ze dne 13. prosince 1993 o uzavření Dohody o Evropském hospodářském prostoru mezi Evropskými společenstvími, jejich členskými státy a Rakouskou republikou, Finskou republikou, Islandskou republikou, Lichtenštejnským knížectvím, Norským královstvím, Švédským královstvím a Švýcarskou konfederací (Úř. věst. L 1 ze dne 3.1.1994)
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009** ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex).
- Směrnice Rady 2003/86/ES** ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny
- Směrnice Rady 2004/114/ES** ze dne 13. prosince 2004 o podmínkách přijímání státních příslušníků třetích zemí za účelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené odborné přípravy nebo dobrovolné služby.
- Směrnice Rady 2003/109/ES** ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006** ze dne 15. března 2006